

Barbara Zbroińska¹

NARZĘDZIA POLITYKI INNOWACYJNEJ PAŃSTWA. ZAKRES WYKORZYSTANIA I EFEKTY STOSOWANIA

Wstęp

Pod względem poziomu innowacyjności gospodarka Polski plasuje się na ostatnich miejscach w Europie². W latach 2002-2004 przedsiębiorstwa innowacyjne stanowiły 42% firm w UE, w Polsce natomiast tylko 25%. Ponad połowa firm uzyskuje przewagę konkurencyjną dzięki cenie, a tylko 0,2% przedsiębiorstw oferuje innowacyjne produkty czy usługi³. W UE wartość obrotów przedsiębiorstw innowacyjnych i liczba zatrudnionych w nich pracowników rośnie trzy razy szybciej niż w pozostałych. Barierrą innowacyjności dla naszej gospodarki jest niedostateczna kooperacja biznesu i nauki. Jak podkreślono w Narodowej Strategii Spójności, słabością polskich przedsiębiorstw, zwłaszcza msp, jest brak zainteresowania działalnością badawczo- rozwojową ze względu na wysoki stopień ryzyka i koszty oraz niedostrzeganie w innowacyjności strategicznego czynnika rozwoju⁴.

Zmiana niekorzystnej tendencji wymaga podejmowania wielokierunkowych i długoterminowych działań. Polityka innowacyjności musi być komplementarna z innymi obszarami aktywności państwa, tworzyć klimat sprzyjający nawiązywaniu współpracy między przedsiębiorstwami a środowiskiem nauki, wykorzystywać instrumenty stymulujące zachowania proinnowacyjne i promować je. Do narzędzi

¹ Dr Barbara Zbroińska, adiunkt, Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy Jana Kochanowskiego w Kielcach.

² *European Innovation Scoreboard 2008 Comparative Analysis of Innovation Performance*, European Commission, Brussels January 2009 [w:] http://www.proinno-Europe.eu/EIS2008/website/docs/EIS_2008_Final_report.pdf (01.10.2009).

³ J. Balcewicz, *Czy Polskę stać na innowacyjność?*, „Gazeta Wyborcza” 22 września 2009.

⁴ *Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie, Narodowa Strategia Spójności*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego 2007.

motywujących, używanych przez państwo należą głównie instrumenty finansowe: podatki i dotacje.

Podatki spełniają ekonomiczne funkcje: fiskalną, redystrybucyjną, alokacyjną, stabilizacyjną i stymulacyjną. Zakres wykorzystania podatków funkcjach pozafiskalnych w poszczególnych państwach jest zróżnicowany i wynika z obranej polityki społeczno-gospodarczej oraz wyznawanej doktryny państwa. Używanie podatków do funkcji pozafiskalnych przeczy zasadom podatkowym: równości, powszechności, sprawiedliwości i prostoty. Zwolennicy wykorzystania podatków dla celów polityki gospodarczej reprezentują doktrynę interwencjonistyczną, natomiast liberałowie opowiadają się za zachowaniem neutralności podatkowej. Kontrowersje związane z funkcjami podatków w gospodarce wiążą się ze skutkami, jakie powodują. Podatki są źródłem straty dobrobytu społecznego z powodu zniekształceń przejawiających się w efekcie dochodowym i substytucyjnym, jaki wywołują⁵. Prowadzą one do nieefektywnej alokacji zasobów i zakłócenia mechanizmu rynkowego, spowodowanych podejmowaniem działań dostosowawczych przez podatników w celu zmniejszenia obciążenia. Im bardziej złożona jest konstrukcja podatku, tj. większa skala progresji, więcej przywilejów podatkowych, uznaniowości, tym więcej zniekształceń w postaci efektu substytucyjnego, dlatego zwolennicy neutralności opowiadają się za podatkiem liniowym, pozbawionym ulg. Pomimo świadomości zniekształceń i zakłóceń informacji cenowej, podatki wykorzystywane są powszechnie do sterowania procesami gospodarczymi, także podatek dochodowy w Polsce zawiera w swojej konstrukcji instrumenty i ulgi o charakterze stymulacyjnym, których skuteczność jest różnie oceniana⁶. Jednym z takich instrumentów jest ulga na nowe technologie.

Ważną rolę we wspieraniu innowacyjności i konkurencyjności odgrywają dotacje na projekty przedsiębiorców, instytucji otoczenia biznesu, administracji samorządowej i jednostek naukowo-badawczych, pochodzące z funduszy UE. Są one obficie wykorzystywane w ramach różnych programów operacyjnych finansujących projekty inwestycyjne i „miękkie”. W okresie programowania 2005-2007 projekty innowacyjne mogły być finansowane ze środków programów operacyjnych ZPORR, SPO WKP, SPO RZL, w latach 2007-2013 udostępnione są fundusze PO KL, PO IG, PO RPW, RPO WŚ, spośród których specjalnie działaniom proinnowacyjnym służy Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka.

Oprócz dotacji pochodzących z funduszy europejskich, wsparcie na realizację inwestycji o charakterze innowacyjnym dla mikro, małych i średnich przedsiębiorstw oferuje Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości⁷. Przedsiębiorca może na korzystnych warunkach uzyskać bon innowacyjny lub pożyczkę innowacyjną.

⁵ J.E. Stiglitz, *Ekonomia sektora publicznego*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2004, s. 661.

⁶ B. Zbroińska, *Pozafiskalne funkcje podatku dochodowego w praktyce gospodarczej*, „Gospodarka Narodowa” 2008, nr 1-2, s. 91-110.

⁷ Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 2 grudnia 2006 r. w sprawie udzielania przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości pomocy finansowej niezwiązanej z programami operacyjnymi, Dz. U. z 2006 r. Nr 226, poz. 1651 z późn. zm.

Ważną rolę we wspieraniu innowacyjności przypisano władzom samorządowym. Władztwo podatkowe samorządów nie obejmuje ingerencji w podatki państwowe, ale gminy mogą oddziaływać podatkami lokalnymi w celu przyciągania inwestycji. Efektem postanowień Strategii Lizbońskiej są tworzone Regionalne Strategie Innowacji we wszystkich województwach, których celem jest zbudowanie sieci współpracy „złotego trójkąta”, wzbudzanie popytu na innowacje i tworzenie warunków dla powstawania ich podaży, wzmożenie w tym zakresie aktywności badawczej uczelni, budowanie społeczeństwa informacyjnego. Zadania te wynikają z ustawowych obowiązków samorządu województwa.

Celem artykułu jest ocena skuteczności polityki państwa w podnoszeniu poziomu innowacyjności gospodarki. Na podstawie danych Ministerstwa Rozwoju Regionalnego i Ministerstwa Finansów dokonano analizy wpływu instrumentów finansowych Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka oraz instrumentu fiskalnego w postaci ulgi na nowe technologie na podejmowanie przez przedsiębiorców inwestycji innowacyjnych.

Instrumenty finansowe w formie dotacji

Program Innowacyjna Gospodarka na lata 2007-2013, przyjęty w 2007 r., jest jednym z sześciu programów krajowych Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia, finansowanym ze środków europejskich (łącznie wartość środków 9,71 miliarda euro, w tym 8,27 mld z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i 1,46 mld z budżetu państwa)⁸, którego wsparcie skierowane jest w szczególności dla przedsiębiorców na innowacyjne projekty związane z badaniami i rozwojem, nowoczesnymi technologiami, wdrażaniem, stosowaniem technologii informacyjnych i komunikacyjnych. Przedsiębiorcom zarezerwowano 45,8% środków finansowych w ramach PO IG. Pozostałymi beneficjentami środków są instytucje otoczenia biznesu – 23,05% wsparcia, jednostki badawcze i naukowe – 10,8% wsparcia, instytucje administracji publicznej – 16,96% wsparcia. Do instytucji realizujących program należą: Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Ministerstwo Gospodarki, Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Celem programu Innowacyjna Gospodarka **jest rozwój polskiej gospodarki w oparciu o innowacyjne przedsiębiorstwa**, którego osiągnięcie mają umożliwić następujące cele szczegółowe⁹:

- zwiększenie innowacyjności przedsiębiorstw,
- wzrost konkurencyjności polskiej nauki,
- zwiększenie roli nauki w rozwoju gospodarczym,
- zwiększenie udziału innowacyjnych produktów polskiej gospodarki w rynku międzynarodowym,
- tworzenie trwałych i lepszych miejsc pracy,

⁸ *Innowacyjna Gospodarka. O programie*, informacja Ministerstwa Rozwoju Regionalnego [online], www.mrr.gov.pl

⁹ *Innowacyjna Gospodarka...*, op. cit.

- wzrost wykorzystania technologii informacyjnych i komunikacyjnych w gospodarce.

Fundusze podzielono na 9 osi priorytetowych, w tym jedna dotycząca Pomocy Technicznej. Na koniec lutego 2010 r. podpisano umowy na finansowanie 3.045 projektów (tabela 1).

Tabela 1. Liczba zawartych umów i kwota dofinansowania w ramach Programu Innowacyjna Gospodarka, w podziale na priorytety, na koniec lutego 2010 r.

Priorytet	Alokacja na priorytet (w mln zł)	Liczba zawartych umów	Kwota wnioskowanego dofinansowania w ramach podpisanych umów (w mln zł)
Priorytet 1 Badania i rozwój nowoczesnych technologii	5 288,68	473	3809,94
Priorytet 2 Infrastruktura sfery B+R	5 288,68	96	4347,50
Priorytet 3 Kapitał dla innowacji	1 383,97	68	1076,94
Priorytet 4 Inwestycje w innowacyjne przedsięwzięcia	13 960,64	617	4837,11
Priorytet 5 Dyfuzja innowacji	1 624,12	79	530,14
Priorytet 6 Polska gospodarka na rynku międzynarodowym	1 671,48	491	255,67
Priorytet 7 Społeczeństwo informacyjne - budowa elektronicznej administracji	3 208,51	22	2866,75
Priorytet 8 Społeczeństwo informacyjne - zwiększenie innowacyjności gospodarki	5 763,28	1151	654,74
Priorytet 9 Pomoc techniczna	1 341,83	48	168,53

Źródło: dane Ministerstwa Rozwoju Regionalnego [online], www.mrr.gov.pl

Najwięcej projektów dotyczy priorytetu 8 – *Społeczeństwo informacyjne*, a następnie priorytetu 4 – *Inwestycje w innowacyjne przedsięwzięcia*, który uzyskał największą kwotę dotacji na projekty, według podpisanych umów.

Pod względem wykorzystania środków w ramach Działania 4.4. *Nowe inwestycje o wysokim potencjale innowacyjnym*, bezpośrednio wspierającego inwestycje, wyróżniają się województwa: mazowieckie, śląskie i małopolskie (tabela 2).

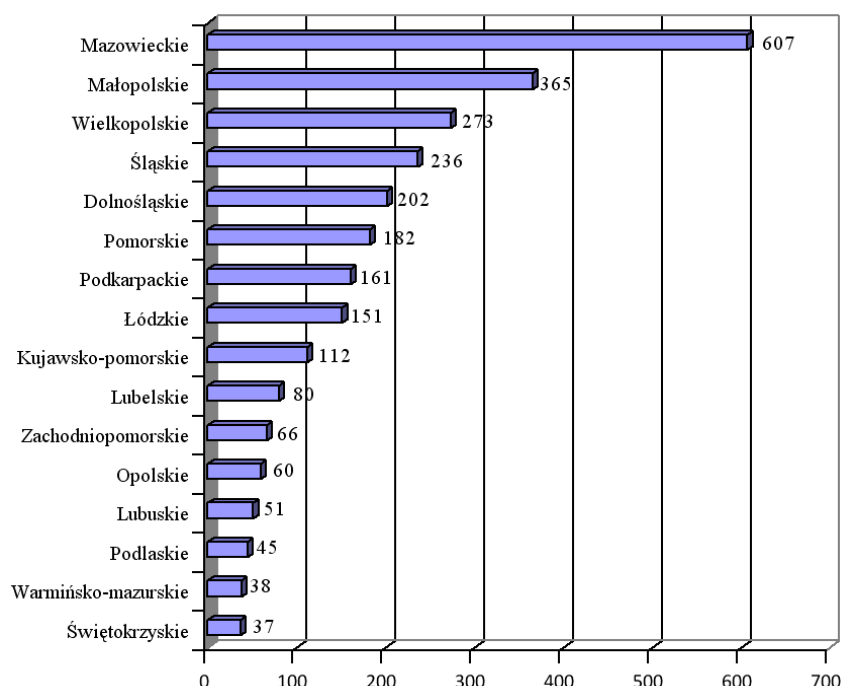
Tabela 2. Liczba projektów uznanych za innowacyjne, finansowanych w ramach PO IG, Działanie 4.4. *Nowe inwestycje o wysokim potencjale innowacyjnym*, na koniec 2008 r.

Województwo	Liczba pozytywnie ocenionych projektów	Udział w skali kraju w %
Mazowieckie	57	18,16
Śląskie	48	15,29
Małopolskie	36	11,47
Łódzkie	25	7,96
Podkarpackie	24	7,64
Kujawsko-pomorskie	23	7,32
Dolnośląskie	21	6,69
Wielkopolskie	19	6,05
Pomorskie	12	3,82
Lubelskie	11	3,50
Podlaskie	9	2,87
Warmińsko-mazurskie	8	2,55
Lubuskie	7	2,23
Opolskie	6	1,91
Świętokrzyskie	4	1,27
Zachodniopomorskie	4	1,27
Razem	314	100

Źródło: Ekspertyza dotycząca pomiaru ogólnego kryterium innowacyjności za pomocą kilku składowych podkryteriów innowacyjności oraz metodologii pomiaru kryterium „dyfuzji innowacji” w ramach działań Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka, 2007-2013. Wykonawca: Polska Izba Gospodarcza Zaawansowanych Technologii [online], www.mrr.gov.pl

Najwięcej projektów, które uzyskały dofinansowanie w ramach Działania 4.4. realizowanych jest w branży budowlanej – 14% ogólnej liczby, w produkcji maszyn i urządzeń 11%, produkcja wyrobów chemicznych 8%. Duże rozproszenie wniosków między branżami dowodzi braku lidera innowacyjności polskiej gospodarki. Wyniki województwa świętokrzyskiego w absorpcji środków z tego Działania w 2008 r. nie wymagają komentarza.

Według danych Ministerstwa Rozwoju Regionalnego liczba dotacji ogółem w ramach PO IG na koniec lutego 2010 r. wynosi dla całej Polski 2.833 (o wartości ponad 27 miliardów zł), a województwie Mazowieckim, gdzie przyznano ich najwięcej – 607, w województwie Świętokrzyskim dotacje przyznano 37 projektom (rys. 1).

Rysunek 1. Liczba projektów, na które udzielono dotacji w ramach PO IG na koniec, lutego 2010 r.

Źródło: Mapa dotacji, dane Ministerstwa Rozwoju Regionalnego [online], www.mrr.gov.pl

Wśród beneficjentów środków programu Innowacyjna Gospodarka znajdują się uczelnie publiczne Kielc: Uniwersytet Humanistyczno – Przyrodniczy Jana Kochanowskiego (UJK) i Politechnika Świętokrzyska. Udział UJK w Programie Operacyjnym Innowacyjna Gospodarka mieści się w osiach priorytetowych 1 i 2¹⁰. W ramach priorytetu 2, na podstawie umowy konsorcjum pomiędzy UJK a Politechniką Świętokrzyską realizowany jest od marca 2009 r. wspólny projekt o wartości 25 mln. euro „Rozbudowa bazy badawczej specjalistycznych laboratoriów uczelni publicznych regionu świętokrzyskiego” w ramach Działania 2.2: Wspieranie tworzenia wspólnej infrastruktury badawczej jednostek naukowych. Kwota 12,2 mln, która przypada na UJK zostanie wydatkowana na wyposażenie w nowo-

¹⁰ UJK jako partner projektu nie został wykazany na liście beneficjentów, na stronie internetowej MRR/ mapa dotacji.

czesną aparaturę piętnastu laboratoriów zlokalizowanych na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym. Będą w nich prowadzone badania naukowe w zakresie chemii, fizyki, informatyki, ochrony środowiska, biologii, biotechnologii, geografii, zarówno w zakresie badań podstawowych jak i stosowanych. Politechnika Świętokrzyska wyposaży w ramach projektu osiemnaście laboratoriów badawczych. Rozbudowa bazy laboratoryjnej obu kieleckich, publicznych uczelni, w ramach wspólnie realizowanego projektu przyczyni się do integracji środowiska akademickiego, stworzy warunki do podniesienia poziomu prowadzonych w nich badań naukowych, nawiązania równorzędnej współpracy naukowej z innymi ośrodkami naukowymi w kraju i za granicą oraz stanowić będzie naturalne zaplecze naukowo-badawcze regionu świętokrzyskiego. W ramach PO IG, Oś priorytetowa „Badanie i rozwój nowoczesnych technologii” Działanie 1.3 „Wsparcie projektów B+R na rzecz przedsiębiorców, realizowanych przez jednostki naukowe”, UJK uczestniczy w projekcie pt. „*Opracowanie technologii nowej generacji czujnika wodoru i jego związków do zastosowań w warunkach ponadnormatywnych*” realizowanym przez konsorcjum naukowo-przemysłowe.

W województwie świętokrzyskim, podobnie jak w całym kraju, nie wyróżnia się branża wiodąca pod względem wdrażania projektów innowacyjnych. Wśród dofinansowanych wniosków znajdują się inicjatywy pochodzące z różnych gałęzi gospodarki¹¹.

Kredyt technologiczny

W ramach osi priorytetowej 4 realizowane jest Działanie 4.3. Kredyt technologiczny, instrument ten wprowadzony był już wcześniej, ale od 2009 r. finansowany jest w ramach PO IG, a jego instytucją wdrażającą jest Bank Gospodarstwa Krajowego (BGK). Zasady korzystania z tego instrumentu finansowego reguluje ustawa¹². Celem tej ustawy jest poprawa konkurencyjności i innowacyjności gospodarki przez wzrost nakładów B+R sektora prywatnego dzięki nowemu kredytowi technologicznemu i nadaniu przedsiębiorstwom statusu centrów badawczo-rozwojowych. Na działanie 4.3 Kredyt technologiczny przeznaczono na lata 2007-2013 kwotę 409 850 588 euro (obecnie ponad 1,7 mld PLN)¹³. Wsparcie dla przedsiębiorcy stanowić będzie premia technologiczna stanowiąca spłatę części kapitału kredytu technologicznego, udzielonego przez bank komercyjny. Warunkiem skorzystania z umorzenia części kredytu jest wniesienie przez przedsiębiorcę środków własnych, w kwocie nie mniejszej niż 25% kosztów kwalifikowanych inwestycji technologicznej finansowanej z kredytu. Beneficjentami mogą być podmioty gospodarcze mające siedzibę (osoby fizyczne – miejsce zamieszkania) na terenie RP i spełniające kryteria **mikro, małego lub średniego przedsiębiorcy** oraz **posiadające zdolność kredytową**. Wsparcie finansowe przeznaczone jest na

¹¹ Mapa dotacji, PO IG [online], www.mrr.gov.pl

¹² Ustawa z dnia 30 maja 2008r. o niektórych formach wspierania działalności innowacyjnej, Dz. U. nr 116, poz. 730.

¹³ Informacja BGK, Kredyt technologiczny [online], www.Bankgospodarstwakrajowego.pl

realizację **inwestycji technologicznych**, których celem jest zakup i wdrożenie własnej lub **nowej technologii** stosowanej na świecie nie dłużej niż 5 lat, co potwierdzone jest zaświadczeniem instytucji naukowo-badawczej posiadającej stosowne uprawnienia (art. 5) oraz uruchomienie na jej podstawie wytwarzania nowych lub znacząco ulepszonych towarów, procesów lub usług, kontynuowane co najmniej przez 3 lata. BGK dokonuje umorzenia kredytu w ratach, wynoszących 20% wartości udokumentowanej sprzedaży produktów powstałych w wyniku inwestycji finansowanej kredytem.

Wydatki kwalifikowane, uprawniające do ubiegania się o kredyt technologiczny, obejmują: zakup na warunkach rynkowych, nowych lub używanych środków trwałych, w tym budynków i budowli oraz ich części, najem, dzierżawę lub leasing środków trwałych, gruntów, budynków lub budowli, rozbudowę istniejących budowli, budynków, maszyn, urządzeń stanowiących środki trwałe, instalację i uruchomienie maszyn i urządzeń stanowiących środki trwałe, zakup lub leasing wartości niematerialnych i prawnych¹⁴.

Środki trwałe muszą być powiązane ze sobą funkcjonalnie i służyć do realizacji celu określonego w umowie o udzielenie kredytu technologicznego. Wysokość uzyskanej premii technologicznej wynika z mapy intensywności pomocy regionalnej¹⁵, ale nie może przekroczyć kwoty 4 mln zł oraz 50% wartości wydatków kwalifikowanych (art. 10¹⁶).

Na stronie internetowej instytucji wdrażającej (BGK) widnieją listy rankingowe dziesięciu zgłoszonych projektów w okresie od 2009 r. do lutego 2010 r., do finansowania kredytem technologicznym. Oznacza to, że kredyt technologiczny nie jest szczególnie atrakcyjnym narzędziem dla przedsiębiorców, ani skutecznym dla władz publicznych. Bariere stanowi tu ograniczenie beneficjentów do sektora msp, wymóg ¼ wkładu własnego planowanej inwestycji, posiadanie zdolności kredytowej oraz uzyskiwanie wysokich przychodów ze sprzedaży, na podstawie których ustalana jest kwota umorzenia kredytu. Małym firmom ze względu na ograniczoną ilość kapitałów własnych trudno sprostać tym wymaganiom.

Status centrum badawczo-rozwojowego

W ramach osi priorytetowej 4 finansowane są także projekty na doradztwo i inwestycje niezbędne do rozwoju działalności B+R prowadzonej przez przedsiębiorców, w tym prowadzące do uzyskania przez przedsiębiorcę statusu centrum badawczo-rozwojowego, którego zasady działania reguluje ta sama ustawa, która udostępnia kredyt technologiczny (rozdział 4)¹⁷. Ze względu na skutki podatkowe

¹⁴ Szczegółowe warunki kwalifikowania wydatków precyzuje ustawa o niektórych formach wspierania..., *op. cit.*

¹⁵ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 października 2006 r. w sprawie ustalenia mapy pomocy regionalnej, Dz. U. Nr 190, poz. 1402.

¹⁶ Ustawa o niektórych formach wspierania..., *op. cit.*

¹⁷ Ustawa o niektórych formach wspierania..., *op. cit.*

posiadania statusu centrum badawczo-rozwojowego, instrument ten może być również zaliczony do fiskalnych.

O nadanie statusu ubiegać się mogą przedsiębiorstwa, których przychody osiągnęły 1.200.000 euro, z których co najmniej 20% pochodzi ze sprzedaży własnych prac badawczo-rozwojowych (art. 17). Nie są to więc przedsiębiorstwa wdrażające innowacje, a produkujące je. Centrum może tworzyć fundusz innowacyjności z odpisów od przychodów, nie większych niż 20% uzyskanych przychodów, które wliczane są w koszty, tym samym zmniejszają podstawę opodatkowania podatkiem dochodowym. Przeznaczeniem środków funduszu, gromadzonych na rachunku bankowym jest pokrycie kosztów prowadzenia badań i uzyskania patentu na wynalazek. Przywileje podatkowe centrum obejmują zmniejszenie opodatkowania podatkiem dochodowym, a także podatkami lokalnymi, bowiem są one zwolnione z podatku rolnego, leśnego i od nieruchomości w części, w jakiej powierzchnie wykorzystują na prowadzenie prac badawczych.

Pierwsze doświadczenia 19 utworzonych centrów wykazały jednak sprzeczności przepisów ustawy i przepisów wykonawczych, dotyczących ulgi w podatku dochodowym, które podważyły ideę tego instrumentu¹⁸.

Instrumenty fiskalne

Efektem wykorzystania podatku dochodowego w funkcji stymulacyjnej było udostępnienie w 2006 r. ulgi na nabycie nowej technologii. Ustawa definiuje nowe technologie jako wiedzę technologiczną w postaci wartości niematerialnych i prawnych, wyniki badań i prac rozwojowych umożliwiających wytwarzanie nowych lub doskonalenie istniejących produktów, która nie była stosowana na świecie dłużej niż 5 lat, co potwierdzono opinią niezależnej od podatnika jednostki naukowej¹⁹. Działanie ulgi polega na odliczeniu od podstawy opodatkowania poniesionych wydatków na nową technologię. Wysokość odliczenia wynosi 50% wydatków, odliczenia mogą być dokonywane w ciągu trzech kolejnych lat, jeśli w roku nabycia dochód jest mniejszy od przysługującego odliczenia. Podatnik traci prawo do odliczeń związanych z nabyciem nowej technologii, jeśli w ciągu trzech lat od wprowadzenia technologii udzielił w jakiejkolwiek formie innemu podmiotowi prawa do korzystania z nowej technologii, lub beneficjent postawiony zostanie w stan likwidacji lub ogłoszona zostanie jego upadłość, lub otrzyma zwrot wydatków na tę technologię w jakiejkolwiek formie.

Z ulgi tej wyłączeni są podatnicy prowadzący działalność w specjalnej strefie ekonomicznej (SSE). Dodać należy, że podatnicy, którzy wybrali opodatkowanie jednolitą stawką 19% (w podatku dochodowym od osób fizycznych) nie mają prawa do korzystania z ulg poza odliczeniem składek ubezpieczenia społecznego

¹⁸ A. Styczek, *Firmom przestaje się opłacać inwestowanie w badania*, „Gazeta prawna” z 2 listopada 2009 r.

¹⁹ Ustawa z dnia 26 lipca 1991r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, tj. Dz. U. z 2000 r., nr 14, poz. 176, ze zm., art. 26c ust.2.

i zdrowotnego oraz straty z lat ubiegłych, są także wyłączeni z ulgi na nowe technologie. Rozwiązanie to stanowi poważne ograniczenie w oddziaływaniu instrumentu pobudzania innowacyjności, gdyż większą skłonność do innowacji przejawiają przedsiębiorstwa znajdujące się w dobrej kondycji, a za takie można uznać wybierające stawkę liniową opodatkowania.

Zakres wykorzystania ulgi przez osoby fizyczne i prawne jest jak dotychczas nieznaczący (tabela 3).

Tabela 3. Wykorzystanie ulgi podatkowej na nabycie nowej technologii przez osoby fizyczne i prawne w tys. zł.

Lata	2006	2007	2008
PIT 36			
Liczba podatników	2.240.891	2.215.881	2.270.499
Dochody zwolnione	129.739	206.987	226.750
- osiągnęte w SSE	129.739	206.987	226.750
Odliczenia od dochodu	4.174.843	4.909.453	5.208.436
- straty	458.020	516.886	437.226
- na nowe technologie	x	66	(l. podatników 11) 51
CIT			
Liczba podatników	276.169	288.263	312.356
Zwolnione od podatku	4.979.580	5.792.426	5.803.089
- osiągnęte w SSE	4.300.638	5.276.960	2.456.025
Odliczenia od dochodu	300.143	369.167	291.827
- wydatki inwestycyjne*	2.500	1.915	644
Odliczenia od podstawy	15.111	4.554	7.847
- na nowe technologie	9.780	4.426	(l. podatników 26) 7.847

*Ulgi inwestycyjne, do których podatnicy nabyli uprawnienia przed 1.01.1991 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ministerstwa finansów: *Informacja dotycząca rozliczenia podatku dochodowego od osób prawnych* [online], www.mf.gov.pl/podatki/statystyka/

Kwota wykorzystanej ulgi na nowe technologie przez osoby fizyczne w 2008 r. zmniejszyła się w porównaniu z rokiem poprzednim o 23%. Liczba podatników, którzy ją zastosowali wynosiła zaledwie 11, co oznacza 0,0005% ogólnej liczby podatników osiągających dochody z działalności gospodarczej, oraz że skorzystał z niej jeden przedsiębiorca na 206.000. Dane wskazują na znikome zainteresowanie tym instrumentem osób fizycznych. Dla porównania kwota dochodów zwolnionych z opodatkowania na terenie SSE wynosiła 226.750 tys. zł. W ogólnej kwocie odliczeń od dochodu ulga na nowe technologie stanowiła 0,001% i zaledwie 0,02% kwoty zwolnień w SSE.

Niewiele większe zainteresowanie ulgą na nowe technologie wykazują osoby prawne. W 2008 r. z ulgi na nowe technologie skorzystało 26 osób prawnych, ponad dwukrotnie więcej niż osób fizycznych, ale i tak jest to niewielki odsetek firm, bo zaledwie 0,008% ogółu osób prawnych. Pozytywne jest to, że kwota odli-

czeń znacznie wzrosła, o 77% w stosunku do 2007r. W porównaniu do osób fizycznych kwota odliczeń z tytułu wykorzystanej ulgi jest 154 razy większa. Ulga na nowe technologie stanowiła 0,3% kwoty zwolnień z podatku od dochodów osiąganych w SSE. W ogólnej kwocie odliczeń od dochodu stanowiła 2,7%. Średnio skorzystał z niej jeden na 12.000 podatników CIT, co oznacza jednocześnie, że z ulgi średnio korzysta 17 razy więcej osób prawnych niż osób fizycznych.

Dane dowodzą, że bardziej skłonne do inwestycji w nowe technologie są przedsiębiorstwa duże, dysponujące znacznym kapitałem własnym i możliwościami pozyskania kapitału obcego.

Zakończenie

Przedstawione dane empiryczne, dotyczące wykorzystania udostępnionych instrumentów finansowych wspierania innowacji wskazują, że ich skuteczność jest zróżnicowana. Liczba projektów finansowanych z PO IG, wynosząca w połowie okresu programowania prawie 3000 o wartości ponad 27 miliardów zł, jest potężnym wsparciem dla inwestycji innowacyjnych, biorąc pod uwagę fakt, że największe środki przeznaczono na projekty z osi priorytetowej 4 *Inwestycje w innowacyjne przedsięwzięcia*.

Jak dotychczas nie sprawdził się instrument w postaci kredytu technologicznego (Działanie 4.3), wykorzystywany w znikomym stopniu oraz posiadanie statusu centrum badawczo-rozwojowego.

Bardzo słabe wykorzystanie ulgi podatkowej na nowe technologie, podobnie jak kredytu technologicznego wynika z ograniczenia dostępności do tych instrumentów. Uprawnionymi do ich wykorzystania są małe i średnie przedsiębiorstwa. Warunkiem jednak skorzystania z tych przywilejów jest posiadanie znacznych kapitałów własnych i zdolności kredytowej, co stanowi barierę trudną do pokonania, dlatego większe wykorzystanie ulgi na nowe technologie ma miejsce wśród osób prawnych z wymaganym udziałem kapitału własnego.

Bibliografia:

1. Balcewicz J., *Czy Polskę stać na innowacyjność?*, „Gazeta Wyborcza” 22 września 2009.
2. *Ekspertyza dotycząca pomiaru ogólnego kryterium innowacyjności za pomocą kilku składowych podkryteriów innowacyjności oraz metodologii pomiaru kryterium „dyfuzji innowacji” w ramach działań Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka, 2007-2013*, Wykonawca: Polska Izba Gospodarcza Zaawansowanych Technologii [online], www.mrr.gov.pl
3. *European Innovation Scoreboard 2008 Comparative Analysis of Innovation Performance*, European Commission, Brussels January 2009 w: http://www.proinno-Europe.eu/EIS2008/website/docs/EIS_2008_Final_report.pdf [dostęp 01.10.2009].
4. Informacja BGK, Kredyt technologiczny [online], WWW.Bankgospodarstwakrajowego.pl
5. *Informacja dotycząca rozliczenia podatku dochodowego od osób prawnych* [online], www.mf.gov.pl/podatki/statystyka/
6. *Innowacyjna Gospodarka. O programie*, informacja Ministerstwa Rozwoju Regionalnego [online], www.mrr.gov.pl

7. *Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie, Narodowa Strategia Spójności*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego 2007.
8. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 października 2006 r. w sprawie ustalenia mapy pomocy regionalnej, DzU Nr 190, poz. 1402.
9. Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 2 grudnia 2006 r. w sprawie udzielania przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości pomocy finansowej niezwiązanej z programami operacyjnymi, Dz. U. z 2006r. Nr 226, poz. 1651 z późn. zm.
10. Stiglitz J.E., *Ekonomia sektora publicznego*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2004.
11. Styczek A., *Firmom przestaje się opłacać inwestowanie w badania*, „Gazeta prawna” z 2 listopada 2009r.
12. Ustawa z dnia 26 lipca 1991r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, tj. Dz. U. z 2000 r., nr 14, poz. 176, ze zm.
13. Ustawa z dnia 30 maja 2008r. o niektórych formach wspierania działalności innowacyjnej, Dz. U. nr 116, poz. 730.
14. Zbroińska B., *Pozafiskalne funkcje podatku dochodowego w praktyce gospodarczej*, „Gospodarka Narodowa” 2008, nr 1-2, s. 91-110.

Abstrakt

Wspieraniu innowacji służą instrumenty finansowe państwa w postaci dotacji oraz ulg podatkowych. Z funduszy PO Innowacyjna Gospodarka finansowanych jest obecnie 2.833 projektów w kraju (w województwie świętokrzyskim 37). Znikome wykorzystanie kredytu technologicznego i ulgi na nowe technologie w kraju, wynika z ograniczenia ich dostępności, beneficjentami mogą być jedynie małe i średnie przedsiębiorstwa, dla których barierą jest posiadanie kapitału własnego i zdolności kredytowej. Istotne znaczenie dla podniesienia poziomu innowacyjności polskiej gospodarki może mieć wykorzystanie funduszy PO iG, natomiast instrumenty fiskalne: ulga na nowe technologie i status centrum badawczo rozwojowego nie przynoszą oczekiwanych rezultatów.

Instruments of state innovation policy. Scope of application and effects

Innovation may be supported by the state through grants and tax incentives. The Operational Programme Innovative Economy funds are currently used for the financing of 2.833 projects nationwide (including 37 in the Świętokrzyskie Province). The marginal extent to which the technology loan and new technologies tax incentive are used in Poland results from their limited availability. The beneficiaries may only be small and medium-sized companies a barrier for which is the need to have their own capital resources and adequate credit standing. Of importance for strengthening the innovation level of the Polish economy may be the use of OP IE funds, whereas the fiscal instruments such as the new technologies incentive and the status of an R&D centre fail to provide the expected results.

PhD Barbara Zbroińska, assistant professor, The Jan Kochanowski University of Humanities And Natural Sciences in Kielce.